MAASEUDUN TULEVAISUUS
Maa- ja metsätaloustuottajajärjestön äänenkannattaja – Perustettu 1916

Päätoimittaja
Lauri Kontro
Toimituspäällikkö
Jussi Martikainen

Globalisaatio on sana, jolla on hieman pelottava kaiku. Aitoa globalisoitumista tapahtuu kuitenkin myös ruohonjuuritasolla. **MATTI SAARELA ETELÄ-SAIMAASSA**

Palveluja ja turvaa myös maaseudulle

Valtionhallinnon säästötoimet ovat johtaneet siihen, että maaseudulla palvelut ovat karanneet monien asukkaiden osalta lähes saavuttamattomiin. Ongelmaa pahentaa se, että valtion palvelujen esimerkkiä ovat seuranneet myös kunnalliset ja yksityiset palvelut.

Yksityisten palvelujen osalta on ymmärrettävää, ettei kannattamatonta toimintaa voi loputtomasti jatkaa. Yhteiskunnan pitäisi kuitenkin pyrkiä siihen, että mahdollisuuksien mukaan vaikkapa kyläkaupan toimintaedellytyksiä tuetaan.

Esimerkiksi Itellan päätös sulkea kymmeniä, usein kylän ainoassa palvelupisteessä olevia asiamiesposteja, edustaa kuitenkin aivan jotakin muuta ajattelua.

Haja-asutusalueilla sijaitsevien palvelupisteiden arvioiminen esimerkiksi suoritettujen tehtävien määrän mukaan, ei ole oikeudenmukainen. Toimipisteiden tarpeellisuuden arvioinnissa pitää ottaa huomioon myös etäisyydet.

Esimerkiksi poliiseja saattaa tietyllä alueella olla suoritettuihin tehtäviin nähden riittävästi, mutta etäisyydet huomioon ottaen henkilökuntaa on liian vähän. Sama pätee myös muihin yhteiskunnan palveluihin. Mikä on esimerkiksi postipalvelujen kohtuullinen etäisyys?

Jotkut yhteiskunnan velvollisuuksista ovat sellaisia, että niitä pitää saada nopeasti. Tällaisia ovat palo- ja pelastustoimi sekä poliisin palvelut. Jos etäisyydet kasvavat liian suuriksi, ei apu ehdi ajoissa paikalle. Jokainen tapaus on asianosaiselle aivan yhtä kiireellinen ja tärkeä riippumatta siitä, missä asuu.

Peräpohjolan poliisilaitos suunnittelee rahapulan takia Enontekiön poliisilaitoksen lakkauttamista ja sen ainoan poliisiviran siirtämistä Muonioon. Enontekiön kunnanjohtajan Pentti Keskitalon mukaan valtio on kymmenen vuoden aikana siirtänyt alueelta pois kaikki turvallisuuteen liittyvät palvelut. (MT 18.1.)

Vähennys on ollut suurta, koska Enontekiöllä oli vielä kymmenen vuotta sitten 4–5 poliisia ja toistasataa rajamiestä.

Valtionhallinnon kummallisuuksiin liittyy se, että yhtenä perusteena poliisilaitoksen lakkauttamiseen on, että toimitilat ovat liian kalliit. Keskitalo ihmettelee aivan oikeutetusti, miksi valtion omistama Senaatti-kiinteistöt perii niin korkeaa vuokraa, ettei valtiolla ole varaa sitä maksaa.

Poliisiylijohtaja Mikko Paateron mielestä poliisien tehtäviä on vähennettävä, ellei rahaa tule lisää.

Yleensä kun poliisia tarvitaan, on kiire. Enontekiöllä poliisipartion tuleminen paikalle saattaa kestää puolitoista tuntia. Keskiarvo esimerkiksi Helsingissä on kahdeksan minuuttia.

Vaikka Enontekiön tilanne on poikkeuksellisen huono, ovat poliisit muuallakin maaseudulla entistä harvinaisempi näky. Parannusta tilanteeseen ei ole tulossa, vaan poliisien määrä vähenee edelleen.

Poliisiylijohtaja Mikko Paateron arvion mukaan poliisien määrä vähenee tänä vuonna 200:lla. Vähennys oli viime vuonna saman suuruinen.

Joulukuussa kirjoittamassaan blogissaan Paatero muistutti poliisin ydintehtävien ykkösen olevan sen, että poliisi tulee kiireellisissä hälytystapauksissa nopeasti paikalle. Viikko sitten Paatero myönsi Ylen haastattelussa, että poliisi ei enää pysty säästötoimien takia turvaamaan yleistä turvallisuutta koko maassa.

Valtion säästötoimista päätettäessä pitää ottaa huomioon, että resurssien vähentäminen saattaa monissa tapauksissa käytännössä merkitä resurssien loppumista. Turvallisuuteen liittyvissä asioissa siihen ei ole kerta kaikkiaan varaa.

> **Poliisien määrä vähenee tänä vuonna 200:lla.**

Panokset kasvuun

Kevättalvesta on tulossa haasteellinen Suomen poliittiselle päätöksenteolle. Hallituksen maaliskuun kehysriiheen kohdistuu suuria paineita, jotka liittyvät veronkorotuksiin ja menosäästöihin.

Hallitus joutuu tekemään pakon edessä ikäviäkin päätöksiä. Näissä vaarana on jälleen keskittyminen hallituspuolueiden omien etujen turvaamiseen. Suuret, tulevaisuuden uskoa luovat päätökset jäävät helposti tekemättä.

Suomen suurin haaste on valaa yrityksille ja kansalaisille uskoa siihen, että talouden lisäarvoa ja hyvinvointia kyetään tuottamaan jatkossakin. Samalla koko yhteiskunnan on kyettävä jakamaan ymmärrys siihen, että Suomen pärjääminen vaatii työtä kaikilta kynnelle kykeneviltä.

Hallituksen pitää kyetä rohkaisemaan kasvua ja työpaikkojen syntymistä koko maassa. Se, että hallitus kehysriihessään jatkaisi ensimmäisen budjettinsa tapaan leikkausten kohdistamista maaseudulle, ei ole kestävää politiikkaa.

Tähän viittasi myös maa- ja metsätalousministeri Jari Koskisen (kok.) valtiosihteeri Risto Artjoki puhuessaan MTK:n toimihenkilöpäivillä torstaina. Se, että Koskinen esikuntineen ymmärtää maaseutubudjetin tilanteen, ei riitä. Ymmärrystä pitää löytyä muultakin hallitukselta.

Keskittävä ja maaseudun rahoitusta ja palveluja karsiva politiikka on saatava loppumaan. Leikkausten sijasta tarvitaan panostuksia kasvuun.

MTK:n puheenjohtaja Juha Marttila muistuttaa hallitusta järjestön Vihreän kasvun ohjelmasta (MT 20.12.). Sen toteuttaminen loisi Suomeen jopa 30 000 uutta työpaikkaa.

Tulevaisuuden kannalta on ratkaisevaa, uskallammeko tukea työtä ja tuotantoa vai käperrymmekö tukemaan kasvavaa tekemättömyyttä ja käymään loputonta keskustelua rakenteellisista uudistuksista.

VIERASYLIÖ

Kouluverkkoratkaisun jälkiarviointi on tärkeää

Kuntatalouden perusongelma on niukkuus. Ilman huonompia aikojakin päädytään valintatilanteisiin.

Kuntien menot aiheutuvat pääasiassa palvelujen tuottamisesta, ja siinä taas sosiaali-, terveys- ja opetustoimet lohkaiset leijonan osan. Niinpä mahdollisia säästökohteita kysyttäessä vastaukset eivät juuri yllätä: MTV3:n hiljattain teettämään kyselyyn vastanneista kunnanjohtajista vajaa kolmannes ilmoitti perusopetuksen tärkeimmäksi säästökohteeksi, seuraavina jonossa terveydenhuolto ja tieverkon ylläpito.

Jo Kunnallisalan kehittämissäätiön vuoden 2009 säästökyselyssä lista oli samankaltainen. Kuntalaisilta kysyttäessä nämä puolestaan ovat asioita, joista ei haluta tinkiä.

Kauanko oikeasti voidaan säästää toiminnan taso säilyttäen? Entä ehditäänkö tehtyjen säästöpäätösten kerrannaisvaikutuksia arvioida ennen kuin seuraava siivua jo ollaan höyläämässä? Miten PISA-tulokset, perusopetuksen vientisuunnitelmat ja jatkuvat säästökuurit mahtuvat samaan lause(kke)eseen?

Esimerkiksi kouluverkkoprosessin toteutuksen arviointiin ei ole juuri huomiota kiinnitetty. Kouluverkkosuunnitelma on tulevaisuusarvio aiempaa paremmasta tavasta toimia, joten valitun ratkaisun oletettua toimivuuttakin tulisi arvioida. Vasta sitten voidaan puhua hallitusta kokonaisuudesta.

Vastaavasti ennakoiva ja avoin keskustelu osapuolten välillä hakee yhä uomiaan. Avoimuutta tarvitaan myös tehdyn ratkaisun jälkeen: osapuolien on tunnettava vastuunsa ja huolehdittava siitä, että kunnassa keskustelua jatketaan, tiedetään kuinka asiat jatkossa etenevät ja kuinka yhteistyö jatkuu.

Positiivista kehitystä on onneksi havaittavissa.

Sulkeminen toi rahaa opetukseen

Kouluverkon tarkistuksen ensisijaisin peruste on säästöjen saaminen. Esitetään laskelmia ja vastalaskelmia siitä mitä koulun jatkaminen tai sulkeminen vuositasolla taloudellisesti vaikuttaisi, mutta mahdollisimman moni muuttuja huomioon ottaenkin kyse on osin arviosta. Avoimia kysymyksiä jää aina ilmaan – vähintään siitä – paljonko säästöä oikeasti tuli.

Jälkikäteenkin kustannuksia voidaan arvioida erilaisista lähtökohdista, mutta vastauksia silti tarvitaan. Vastaamattomuus ja perustelemattomuus vain syventävät epäluottamuksen ilmapiiriä.

Raumalla pikkukoulujen sulkemisen uutisoitiin (Turun Sanomat 14.12.) tuoneen rahaa opetukseen ja säästäneen säästämiseltä. Valtuutettujen aloitteesta kaupungin virkatyönä tehdyssä selvityksessä arvioitiin, että viisi vuotta sitten suljettujen viiden koulun pitäminen toiminnassa olisi tullut maksamaan vuosittain noin puoli miljoonaa euroa nykyistä verkkoa enemmän.

> **Ratkaisuja on pakko arvioida, jotta jotain opitaan.**

Säästöä saatiin luokanopettajien palkoista sekä kiinteistöja ruokailukuluista.

Kauhajoella (Kauhajoen Kunnallislehti 11.5.) puolestaan lapsiperheet olivat kiinnostuneita tietämään paljonko lopulta kertyi säästöjä kolmen koulun lakkauttamisesta vuonna 2010. Henkilökunnan vähentymisellä, oletettua pienemmällä lisäryhmätarpeella sekä poistuneilla kiinteistökuluilla arvioitiin saavutettavan noin 800 000 euron säästöt seuraavalle vuodelle.

YTR:n rahoittaman: Mitä lakkautuksesta opimme? –tutkimuksenkin mukaan palkka- ja kiinteistökustannusten poistuessa säästöä vuositasolla saadaan. Tosin arvioitua vähemmän johtuen eritysopetuskulujen noususta, valtionosuusmenetyksistä, opetusryhmien määrästä, kuljetuksista, valtion toimista, remontoinneista, koulujen myymättömyydestä, tilojen tai muun henkilökunnan lisätarpeesta.

Rauman ja Kauhajoen jälkiarvioissa näitä tekijöitä oli otettu huomioon. Joensuussa sen sijaan uudelleen järjestelyjen ennakoinnin haastavuus konkretisoitui reiluna koulubudjettiarvion ylityksenä (Karjalainen 26.8.).

Keskustella pitää ennen ja jälkeen

Pääsääntöisesti kyläkouluiltojen ja muiden tilaisuuksien keskustelut käydään juuri ennen lopullisen valtuustopäätöksen nuijimista. Kyse ei ole niinkään ilmapiiriä puhdistavasta ja yhteisöllisyyttä vahvistavasta osallistavasta päätöksenteosta, vaan nopean päätöksentekoaikataulun sanelemasta viivytystaistelusta.

Ennakoivaan tai jälkikäteen rakentavassa hengessä käytyyn keskusteluun ei ole liiemmin päästy. Pari esimerkkiä sentään on tiedossa.

Tammelassa vähäisen oppilasmäärän vuoksi suljettu koulu sai kylät kutsumaan koolle ajantasakeskustelun siitä, missä kylien ja kunnan mielestä koulujen osalta mennään. Samalla kyse oli jälkihoidosta ajatellen suljetun koulun kyläyhteisöä.

Toinen lakkautettujen koulujen eri osapuolia kokoava jälkitilaisuus järjestettiin Säkylän kunnantalolla. Kunnallisneuvoksen avaussanoja mukaillen tilaisuus oli kutsuttu koolle avoimiksi jääneitä kysymyksiä varten. Valitettavan solmussa asiat ovat yhä, mutta joka tapauksessa ilta oli tervetullut yritys jatkaa keskustelua yhteisen kunnan puolesta.

Tietämättömyys lisää tuskaa

Kouluverkkosuunnittelun pitkän oppimäärän perusteella on helppo havaita, että tietämättömyys lisää tuskaa. Tehtyjä ratkaisuja on pakko arvioida, jotta jotain opitaan.

Kouluverkkoa(kin) voidaan toki karsia niin kauan kuin kouluja riittää, mutta mitä sen jälkeen? Menetetään ainakin se rikkaus mitä monimuotoinen kouluverkko voi vielä tarjota niin opetuksen kuin elämisen laadun suhteen.

Ja jos värikkäänä vellovalla koulukeskustelulla ja kouluratkaisuilla on vaikutuksensa kuntamielikuvasta ja kunnasta yhteisönä, niin lyö se leimansa myös koko perusopetuksen imagoon. Ovatko siis vientituotteemme valmistusolosuhteet varmasti kunnossa?

Optimistisesti voi todeta, että ennakoivaan ajantasakeskusteluun ja jälkiarviointiin on pyrkimystä ja halutessa voidaan toimia toisin. Kaiken aikaa liikutaan kuitenkin veitsenterällä sen suhteen, onko kyseessä tyven myrskyn edellä vai aito yksimielisyys yhteisestä tahtotilasta.

Vielä on matkaa käytännöistä puhumiseen.

SAMI TANTARIMÄKI

Kirjoittaja on suunnittelija, FT, Turun yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Braheassa, sekä YTR:n Hyvinvointipalvelut -teemaryhmän jäsen.

PÄIVÄN KUVA

MATTI HIETALA

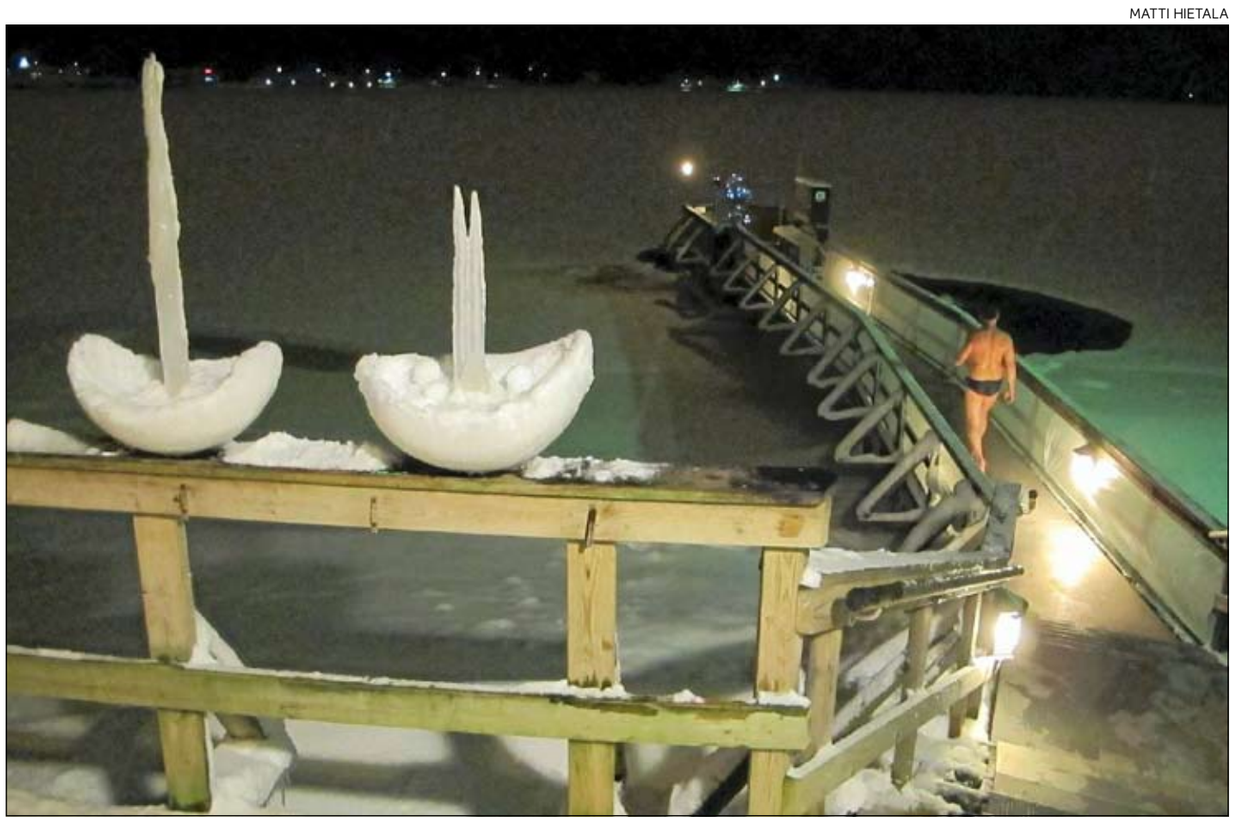

Avantouinti virkistää

Voivatko tuhannet avantouimarit olla väärässä? Pulahdus hyiseen veteen voi aluksi hirvittää. Muutaman uintikerran jälkeen mieli kohenee, kehon kolotukset ja säryt vähenevät. Kaikkia terveysvaikutuksia ei ole pätevästi todistettu, mutta harrastajien mielestä niitä on lukuisia. Parhaiten niistä pääsee perille, kun pulahtaa itse rohkeasti avantoon.

KOLUMNI: SARI PENTTINEN

Palautteen antaminen kannattaa

Vihaan lumitöiden tekemistä. Ihan sama miten mahtavaa hyötyliikuntaa lumikolan työntäminen olisi, minusta se on ärsyttävää puuhaa. Lumi on aikasyöppö.

Kaikkein hienointa olisi, jos omistaisimme jonkun järjettömän tehokkaan polttomoottorikäyttöisen lumensiirtelijän. Valitettavasti lumilinko tai mikään muukaan järeämpi lumensiirtelijä ei sovellu tontillemme, tilaa on liian vähän.

Mutta mehän maksamme kiinteistöveroa, eikös kaupunki tarjoa jotain apua lumitöihin?

Valitettavasti kaupungin tarjoama katujen puhtaanapito on tarjonnut vain verenpaineen nousua. Asumme kulmatontilla ja sijaintimme ansiosta, meillä on ilo vastaanottaa omalle ajoväylällemme auratun lumen lisäksi vähän ekstraa.

Joka kerta, kun auralla varustettu traktori kääntyy tiellemme, se rouhaisee isommasta lumipenkasta tiellä olevan lumen lisäksi ylimääräistä. Ja hupskeikkaa, ajoväylällämme oleva lumikinos on yhtä korkea kuin viereisen lumipenkan korkeus.

Soitin talven ensimmäisen ruikutuspuhelun katujen kunnossapidosta vastaavalle työmaapäällikölle pari viikkoa sitten. Suomalaiskansallinen jupina ja sadattelu itsekseen tai korkeintaan puolisolle ja naapurille on korkeintaan naurettavaa tai ärsyttävää.

> **Tiestön kunnossapidosta säästäminen on yksi kummallisimpia asioita.**

sari.penttinen@maaseuduntulevaisuus.fi

Muutosta ei synny ilman toimintaa. Ja vaikka mitään muutosta ei saisikaan aikaan, on tärkeää ainakin yrittää.

Työmaapäällikkö oli hyvä tyyppi. Hän ei suhtautunut ylimalkaisesti, töykeästi tai vähättelevästi asiaan. Kertoi, että vastaavanlaisista ongelmista on tullut muitakin puheluita runsaan lumentulon jälkeen. Hän jopa lupasi tulla tarkastelemaan tilannetta ja yrittää löytää siihen ratkaisuja.

Ja mitä näinkään viime perjantaina ikkunasta?

Tiehöylä, auralla varustettu traktori sekä kauhakuormaaja kulkivat tehokkaan näköisesti omakotialueellamme huoltamassa teitä ja nostamassa lunta isommista penkoista joutomaille. Olin aivan innoissani. Tuskin kalusto oli lähtenyt vain minun puheluni ansiosta liikkeelle, mutta olipa syy mikä hyvänsä, olin todella iloinen.

Mitä jos jokainen samana päivänä työmaapäällikölle soittaneista ihmisistä olisi jättänyt puhelun soittamatta ja valitellut tilannetta vain puolisolle tai naapurille?

Tiedetään, tiedetään, maailmassa on monta asiaa, jotka eivät korjaannu, vaikka ihmiset kuinka antaisivat palautetta. Eikä sitä itsekään jaksa aina olla valppaana ja aktiivisena.

Kuten en jaksanut olla viime tiistaina, kun ajelin Joensuusta kohti Kajaani. Valtatie 6 oli aivan hävyttömän huonossa kunnossa Juuasta Talvivaaran välisellä osuudella.

Olisin mielelläni halunnut kuulla alueen tienpidosta vastaavalta henkilöltä, miksi jäisille polanneurille ja useamman sentin lumikerrokselle ei oltu tehty mitään. Lumisade kun oli loppunut jo aikoja sitten.

Vastuu ajonopeudesta ja tiellä pysymisestä on aina viime kädessä kuljettajalla. Tämä ei ole minulle epäselvää.

Mutta kyllä minua siitä huolimatta ärsyttää, etenkin, kun kuulin, että samainen tieosuus on perinteisesti aina huonossa hoidossa.

Tiestön kunnossapidosta säästäminen on yksi kummallisimpia asioita. Yhteiskunnalle koituvat kokonaiskustannukset ovat aika mojovat, kun sattuu onnettomuuksia.

LEHTIKATSAUS

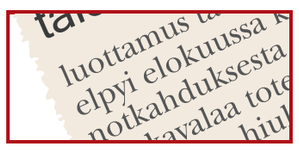

EU-rahojen jako kuumenee

Lapin Kansa vaatii maakuntien sananvallan turvaamista EU-rahojen jaossa. Lehti muistuttaa, että hallitus puuhaa kuntauudistuksen lisäksi myös EU-rahojen hallintoon remonttia.

Nyt näyttää siltä, että EU-ohjelmien hallinnointi todennäköisesti siirtyy jäljelle jääville Ely-keskuksille. Lapin liitossa kuitenkin luotetaan, että maakuntien liittojen vaikutusvalta ohjelmien toteuttamiseen ja päätöksiin säilyy.

Mikäli Lapin liiton toive toteutuu, maakunnan tasolla päätetään jatkossakin mihin EU-rahat suunnataan.

Maakuntajohtajat tapaavat uudistuksesta vastaavan ministerin 3. päivä helmikuuta ja siinä tilanteessa nämäkin asiat nousevat esille.

Paineita maakuntien liittojen aseman rajuun leikkaamiseen kuitenkin on. Ministeriöt haluavat vahvistaa asemaansa EU:n ohjelmapolitiikassa Elyjen kautta.

Selityskin on melko yksinkertainen. Ministeriöiden resursseja leikataan valtion tuottavuusohjelman kautta. Maakuntien liitot eivät ole ministeriöiden ohjauksessa, mutta Ely-keskukset ovat.

Merkittävä arvojohtaja

Ilkka muistuttaa, ettei presidentin roolia maan arvojohtajana ole syytä väheksyä.

Perustuslaki korostaa parlamentarismia ja jättää Suomen 12. presidentille sisäpolitiikassa arvojohtajan roolin. Ulkopolitiikkaa presidentti kuitenkin edelleen johtaa yhteistoiminnassa hallituksen kanssa.

Tulevalla presidentillä on tiedossaan, minkälaista otetta häneltä edellytetään. Useimmiten on korostettu yhteistyökykyisyyttä ja arvojohtajuutta. Arvojohtajuus ei ole nykySuomessa vähäinen tehtävä. Se tarkoittaa kansakunnan tilan ja toiveiden tunnistamista ja toimimista kansan yhtenäisyyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Kansalaistason diplomatiaa

Etelä-Saimaa haluaa hälventää pelkoja globalisaatiota kohtaan. Kansainvälisyys syntyy lehden mukaan ruohonjuuritason teoista.

Globalisaatio on sana, jolla on hieman pelottava kaiku. Aitoa globalisoitumista tapahtuu kuitenkin myös ruohonjuuritasolla. Liikesuhteiden ohella ihmiset maailmalla liikkuessaan solmivat myös avioliittoja ja ystävyyssuhteita.

Eteläkarjalaisten ja rajan takana asuvien venäläisten välille on 20 vuodessa ehtinyt kasvaa varsin tiheä sukulaisuus- ja ystävyyssuhteiden verkosto, vaikka yhteisen kielen puuttuminen vielä usein tutustumista rajoittaakin.